

Taaste- ja vastupidavusrahastu reformi „Ettevõtete rohepööre“ investering 1
„Roheoskused ettevõtete rohepöörde toetamiseks“

Aruanne ettevõtete vajaduste ja rohepöördeks valmisoleku kohta

Tallinn 2024

Käesolev aruanne ettevõtete vajaduste ja rohepöördeks valmisoleku kohta on koostatud osana Taaste- ja vastupidavusraha reformi „Ettevõtete rohepööre“ investering 1 „Roheoskused ettevõtete rohepöörde toetamiseks“.

Projekti eesmärk on rohepöörde elluviimiseks ettevõtluses paindlike ja tööturu arendusvajadusi arvestavate õppimisvõimaluste loomine ning õppe pakkumine. Tegevuse käigus toetatakse roheoskuste õpetamisega seotud õppesisu ajakohastamist kõrg- ja kutsehariduses, täiend- ja ümberõpet roheoskuste arendamiseks, et valmistada ette laiemate rohemajandust puudutavate teadmiste ja oskustega tööjõudu uute tehnoloogiate ja lähenemisviiside kasutuselevõtuks, samuti kutsestandardite ja oskusprofiilide ajakohastamist või vajadusel uute loomist ning kutseõpetajate-õppejõudude täienduskoolitust.

Käesoleva aruande eesmärk oli kaardistada toiduainete töötlemise ja pakendamise tegevate ettevõtete rohepöörde oskusvajadused.

Aruande koostas Tallinna Tehnikaülikool saades sisendit konsortsiumi „Toiduainete töötlemine“ partneritelt Eesti Toiduainetööstuse Liidult, Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liidult ja Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojalt, kes viisid oma liikmete seas läbi vastavasisulised küsitlused ja intervjuud.

Sisukord

Sissejuhatus	4
Metoodika	4
Tulemused	4
1. Kas rohereform ja sellega seonduvad kestlikkuse regulatsioonid on mõjutanud teie ettevõtte tegevust?	4
2. Kas Teie ettevõttel on kliimaneutraalsuse ja rohepöördega kohanemise tegevuskava?	5
3. Kas Teie ettevõtte on alustanud rohepöördega kohanemiseks vajalike muudatuste läbiviimist?	6
4. Kas Teie ettevõtte on juurutanud keskkonnavalaseid parendusi (näiteks energiatõhusus, taastuvenergia kasutamine, ressursitõhus tootmine, roheline kontor, kõrvalsaaduste väärindamine, taaskasutatud materjalide kasutus jne)?	7
5. Kas ettevõtte tegeleb keskkonnasõbralike toodete/tehnoloogiate/teenuste väljatöötamisega?	8
6. Kas olete hinnanud ettevõtte toodetest või tootmisest tingitud keskkonnamõju või kasvuhoonegaaside heidet?	9
7. Kas turunõudlus kestlikumate toodete/tehnoloogiate/teenuste järele on muutunud?	9
8. Kas koostööpartnerid on soovinud Teie ettevõttelt kestlikkuse tegevuskava koostamist või ESG auditi läbimist?	10
9. Kas teie ettevõttel on keskkonnavalaseid sertifikaate või juurutanud keskkonnajuhtimise standardeid (näiteks ISO)?	11
10. Kas Teie ettevõttes on loodud rohepöörde ja kestlikkuse juhtimisega seotud ametikoht?	11
11. Kas ettevõttes on läbi viidud rohe- ja keskkonnavalaste oskuste kaardistus?	12
12. Kas olete viimase 2 aasta jooksul (või kavandate käesoleval aastal) tellinud ettevõttesse või suunanud töötajaid roheoskuste koolitustele?	13
13. Millistest keskkonnavalastest/roheoskustest ja -teadmistest tunnete ettevõttes puudust? ..	13
14. Millised ametikohad Teie ettevõttes vajaksid roheoskuste alaseid lisateadmisi?	14
15. Kas teie ettevõtte on alustanud ESG ehk kestlikkuse, sotsiaalse heaolu ja keskkonnamõju aruande koostamisega?	14
16. Kas teie kestlikkuse ja roheemadel koostööd nõustajate, teiste ettevõtete, organisatsioonide või riiklike asutustega?	15
17. Millises/tes valdkonnas/dades oma ettevõtte tasandil näete potentsiaali rohepöörde elluviimiseks kõige enam?	15
Kokkuvõte	15
Lisa 1. Küsimustik roheoskuste kaardistuseks	16
Lisa 2. Üleskutse osaleda roheoskuste ja teadmiste teemalises küsitluses	18

Sissejuhatus

Roheoskuste arendamine on kaasaegse ettevõtluse kesksel kohal. Nii on see ka toiduainete töötlemise sektoris, mis seisab silmitsi järjest suurenevate nõudmistega ja ootustega kestliku arengu suunas liikumiseks. Meetme „Roheoskused ettevõtete rohepöörde toetamiseks” raames viiakse ellu roheoskuste arendamise programmi, mille eesmärgiks on toetada toiduainete töötlemise ettevõteteid nende rohepöörde teekonnal. Selle programmi üheks oluliseks tegevuseks on sektori spetsiifiliste vajaduste kaardistamine, et tagada ettevõtetele olulised oskused kestlikuks arenguks. Selleks intervjuerisid konsortsiumisse kuuluvad erialaliidud – Eesti Toiduainetööstuse Liit (TL), Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liit (ETPL) ning Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda (EPKK) – oma liikmeid, et koguda teavet ettevõtete rohepöörde vajaduste ja valmisoleku kohta. Kogutud andmed annavad olulise sisendi haridusasutustele, võimaldades täiendada õppekavasid ja tagada, et toiduainete töötlemise ettevõtetel on tulevikus olemas vajalikud pädevused kestlikuks arenguks.

Metoodika

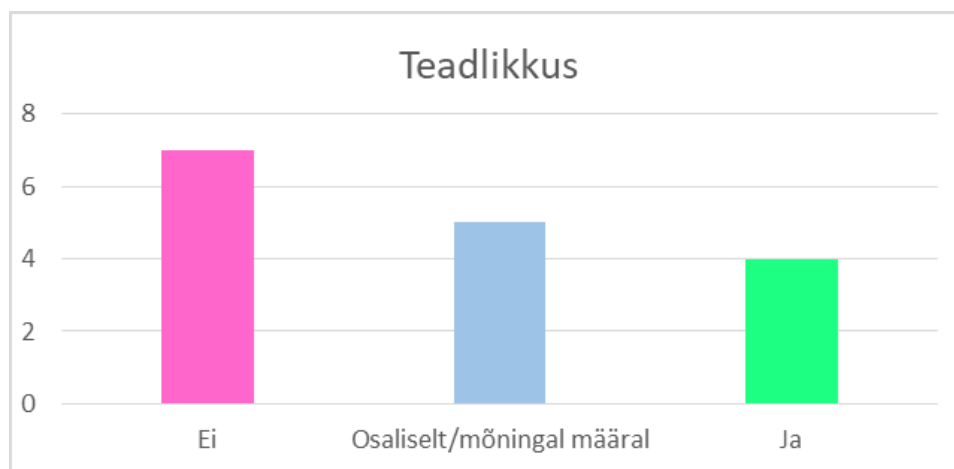
Ettevõtete roheoskuste kaardistamiseks koostasid konsortsiumisse kuuluvad erialaliidud – TL, ETPL, EPKK esmalt küsitluse (lisa 1, [Roheoskuste vajaduse kaardistus toidutööstuse ettevõtetes \(google.com\)](#)), mis saadeti kõikidele liikmetele (lisa 2 - näide üleskutsesest EPKK poolt oma liikmetele). Küsitlusele vastanute hulgas viidi läbi vajadusel ka intervjuud, et täpsustada vastuseid. Küsitlused ja intervjuud toimusid ajavahemikus 12.02 – 8.03.2024.

Tulemused

Küsitlusele vastas kokku 34 ettevõtet ning intervjuud viidi läbi 13 ettevõttega. Vastanute hulgas oli nii suurtootjaid kui ka väikeettevõtteid. TL küsitlusele vastas 16 ettevõtet, ETPL küsitlusele 8 ettevõtet, kellest 5 vastas küsimustikule kirjalikult ja 3 eelistas vestlust. EPKK küsimustikule vastas 10 ettevõtet, intervjuud viidi läbi kolme suure toidutööstuse esindajaga ning ülejäänud VKEd.

1. Kas rohereform ja sellega seonduvad kestlikkuse regulatsioonid on mõjutanud teie ettevõtte tegevust?

Enamus toiduainete töötlemise ettevõtete vastanutest ütlesid, et nad ei ole teadlikud kestlikkusega seonduvatest regulatsioonidest (joonis 1). Suunavate küsimustena oldi siiski teadlikud jäätmeseadusest, ühekordseplasti direktiivist, EL-i loomsete kõrvalsaaduste määrusest ja roheväidete direktiivist. Samuti ei seostu kestlikkuse regulatsiooniga koheselt nt maheregulatsioonid.

Joonis 1. Teadlikkus rohereformist ja sellega seonduvatest kestlikkuse regulatsioonidest 16 ettevõtte põhjal (Toiduliit).

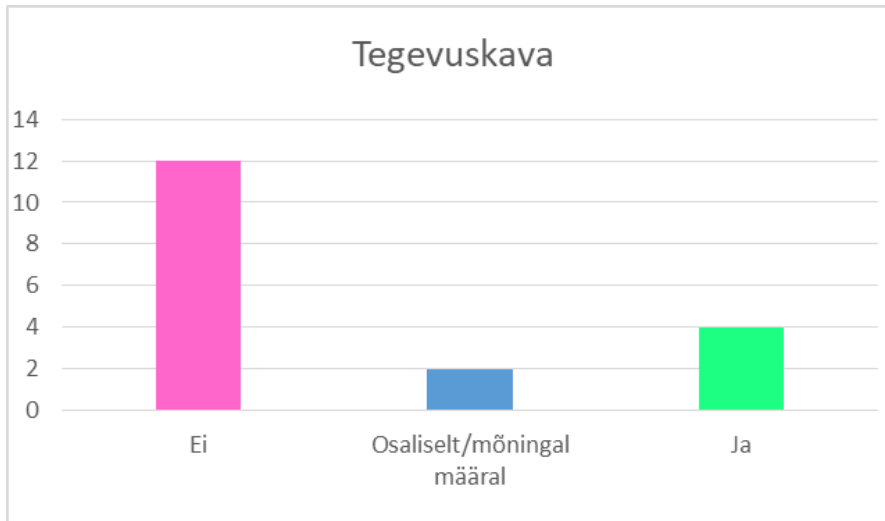
Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liitu kuuluvatest ettevõtetest 2 vastasid eitavalt, teised töid välja järgmised punktid:

- Ettevõttel on pikaajalised eesmärgid selles osas. Igapäevategevuses üks esmaseid prioriteete on kestlikkus.
- Järjest sagenevad klientide keskkonnateemalised päringud
- Energiatõhususe edendamine.
- Nii ja naa. Oleme püüdnud juba aastaid toimida jätkusuutliku ja keskkonda säästva organisatsioonina, mistõttu ei ole rohereform mõjutanud meie ettevõtte tegevust hüppeliselt.
- Otsime igapäevaselt keskkonnasõbralikumaid pakendi lahendusi, kasutame 100% taastuenergiaallikatel toodetud elektrit
- Meil on eraldi inimene, kes tegeleb ESG aruandlusega.

2. Kas Teie ettevõttel on kliimaneutraalsuse ja rohepöördega kohanemise tegevuskava?

Eranditult „ei ole“ vastasid väiksemad ja keskmise suurusega toiduainete töötlemise ettevõtted (joonis 2). Suuremad ettevõtted, kes peavad hakkama alates järgmisest aastast esitama kestlikkuse aruannet, märkisid, et tegevuskava on välja töötamisel. Ühe sõnul on koostamisel oleval tegevuskaval kaks suunda – pikem 10-aastane vaade ja lühem 1-2-aastase tegevustega tegevusplaan. Ühe ettevõtja sõnul on tegevuskava seotud tootearendusplaaniga.

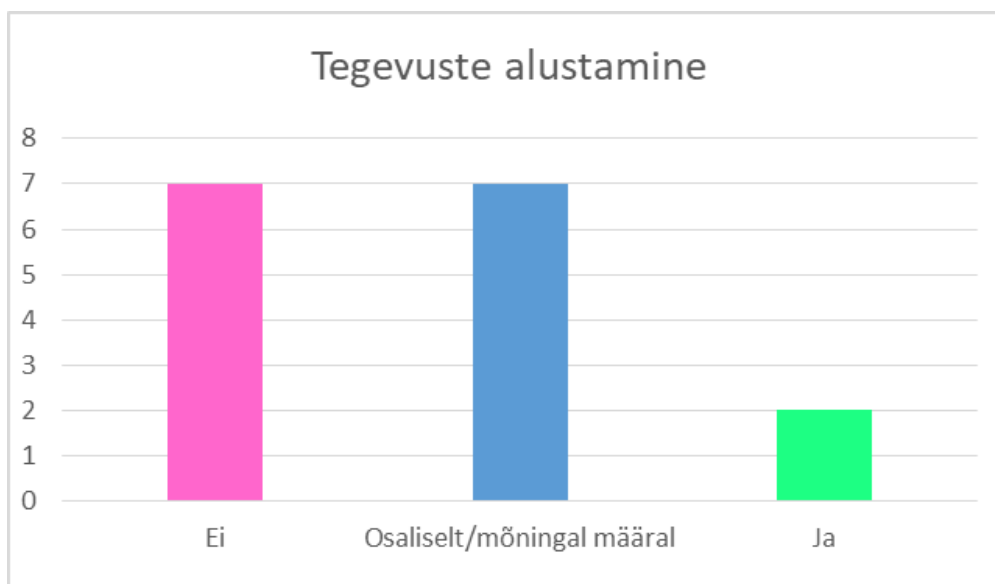
Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liidu ettevõtted on seadnud eesmärkideks näiteks jäätmete vähendamist, energiakasutuse vähendamist, väiksema ökoloogilise jalajäljega materjalide osakaalu kasvatamist, kemikaalide kasutuse optimeerimist, tootmisjäätmete vähendamist, jäätmete (lainepapp) ümbertöötlemist, paberikasutuse vähendamist, transpordikulu vähendamist.

Joonis 2. Ettevõtete kliimaneutraalsuse ja rohepöördega kohanemise tegevuskava olemasolu (Toiduliit)

3. Kas Teie ettevõtte on alustanud rohepöördega kohanemiseks vajalike muudatuste läbiviimist?

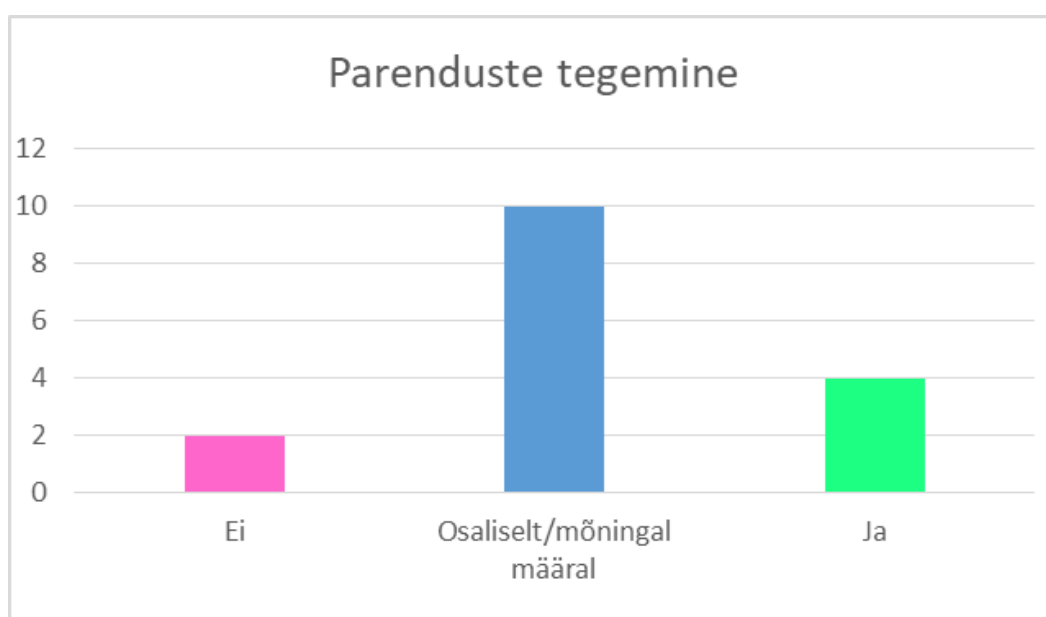
Küsimusele vastasid üle poolte eitavalt (joonis 3). Samas suunava küsimusega tuli välja, et siiski iga ettevõtte on viimastel aastatel teinud kas tehnoloogilisi uuendusi (energia säästlikumad seadmed, ökonoomsem tooraine ja/või veekasutus), võtnud kasutusele uusi pakendeid, mille tootmisel on kasutatud vähem materjali, tehtud monoliitset või taaskasutatud plastist. Need, kes kohe jah vastasid nimetasid tegevusena tootmisjäakide väärimist.

Joonis 3. Ettevõtete rohepöördega kohanemiseks vajalike muudatuse läbiviimise alustamine (Toiduliit).

4. Kas Teie ettevõtte on juurutanud keskkonnavalaseid parendusi (näiteks energiatõhusus, taastuvenergia kasutamine, ressursitõhus tootmine, roheline kontor, kõrvalsaaduste väärimine, taaskasutatud materjalide kasutus jne)?

Enamus toidu töötlemisega seotud ettevõtetest on juba mõningal määral keskkonnavalaseid parendusi sisse viinud (joonis 4). Kõige enam toodi välja kõrvalsaaduste väärimist ja ressursitõhusat tootmist (90% juhtudel) ning energiatõhusust (60%). Oma päikesepaneelidega taastuvat energiat kasutavad viis vastanut ning kahes ettevõttes on olemas biogaasitootmise üksus. Lisaks mainiti ka taaskasutatud materjalide kasutamist, energiatõhustamist, ressursitõhusat tootmist, rohelist kontorit ja taaskasutatud materjalide kasutust.

Joonis 4. Ettevõtete keskkonnavalaste parenduste juurutamine

Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liitu kuuluvad ettevõtted vastasid järgmiselt:

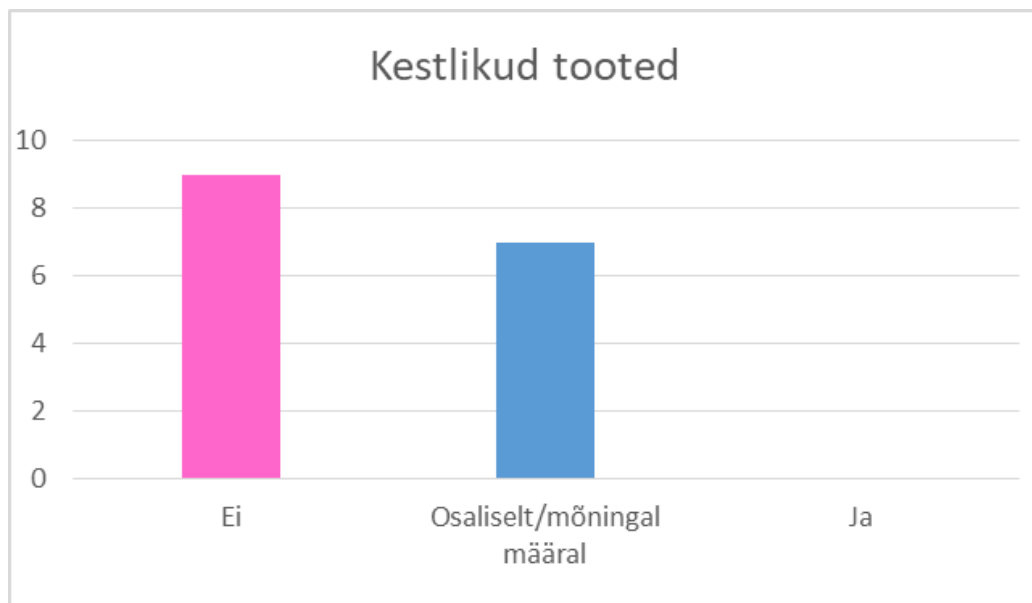
- Energiatõhusus, materjalide ringlussevõtt, taaskasutusest pärinev tooraine jne.
- Värv- ja materjalijääkide taaskasutamine, energia kokkuhoid, värvipurkide kokku pakkimine ja -pressimine et vähendada jäätmete hulka
- Ressursitõhusam tehnoloogia, materjalide ringlussevõtt, taaskasutatud materjalide kasutamine.
- Peamised tegevused hõlmavad trükikojas kasutatavate kemikaalide vahetamist nende vastu, mille lenduvate orgaaniliste ühendite (VOC) sisaldus on madalam või eelistatavalt 0%. Kasutame 100% taastuvatest allikatest pärinevat elektrit. Kõik jäätmed suuname taaskasutusse.
- Taastuvenergiaallikaga toodetud elekter, paberi ja kartongi taaskasutusse suunamine, taaskasutatavast materjalist toodetud kartong
- Uus tehnoloogia on ressursisäästlikum, klientidele pakutakse prototüüpimist (nt säästlik pakend), materjalid, sh taaskasutatud, kliendi soovil
- Me oleme ca 15 aastat keskkonna alase soorituse parandamisega tegelenud. Projekte on palju olnud.

5. Kas ettevõtte tegeleb keskkonnasõbralike toodete/tehnoloogiate/teenuste väljatöötamisega?

Üldiselt otseselt keskkonnasõbralikke tooteid ja teenuseid välja töötamisel ei ole (joonis 5). Suunavate küsimustega sai selgeks, et sinna poole siiski liigutakse. Väiketootjate puhul toimub turustamine nõ lühikese tarneahela kaudu, müüakse otse tarbijale sh pakendamata või korduvkasutatavas taaras. Üks väiketootja plaanib oma tootmise juurde müügikappi. Kasutatakse ka pakendi uuendusi, ökoloogilist toorainet. Üks ettevõtte toodab lisaks piimatoodetele ka taimseid piimaalternatiive.

Toodi välja ka keemiliste E-ainete mittekasutamine, millel on väga suur süsinikjalajälg ning tootmise planeerimist selliselt, et seadmete pesu puhul ei kasutata keemilisi aineid.

Kuigi tegelikkuses keskkonnasõbralikke praktikaid viljeletakse – nt tooted kõrvalsaadusetest või kaustatakse keskkonnasõbralikke teenuseid (nt vähendatakse veekulu, vee ja/või õhupuhastusseadmed), siis ei osata neid keskkonnasõbraliku tegevusena ära nimetada ega ei osata seda ka turundada.

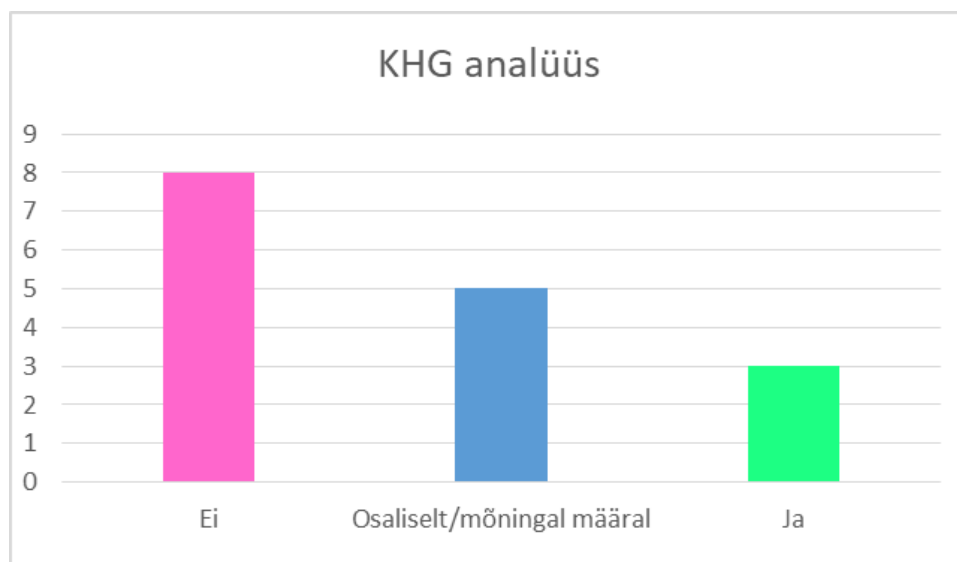
Joonis 5. Ettevõtete keskkonnasõbralikud tooted/teenused (Toiduliit)

Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liitu kuuluvad ettevõtted vastasid järgmiselt:

- Plastikpakendile asenduseks lainepapist alternatiivid, Plastikuvabad pakendid.
- Kasutame keskkonnasõbralikke materjale. Mõtleme ka uute toodete väljatöötamisele.
- Valime võimalusel kõige keskkonnasõbralikumad materjalid enda toodete tootmiseks.
- Materjalid- EI / Tooded ja tehnoloogia - FSC tarneahela sertifikaadi alusel toodetud pakend, taaskasutusse suunatava pakendi juurutamine. Laminaadi osatähtsuse vähendamine ja asendamine keskkonnasõbralike vahadega.

6. Kas olete hinnanud ettevõtte toodetest või tootmisest tingitud keskkonnamõju või kasvuhoonegaaside heidet?

Enamus toidu töötlemise ettevõtteid vastasid eitavalt (joonis 6). Küll aga mõningasel määral on kasvuhoonegaaside heidet hinnanud need tööstused, kellele kuuluvad loomafarmid ja sellel tasandil on heidet mõõdetud.

Joonis 6. Ettevõtete toodetest või tootmisest tingitud keskkonnamõju hindamine (Toiduliit)

Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liitu kuuluvatest ettevõtetest 3 ei ole hinnanud keskkonnamõju. Teised vastasid järgmiselt:

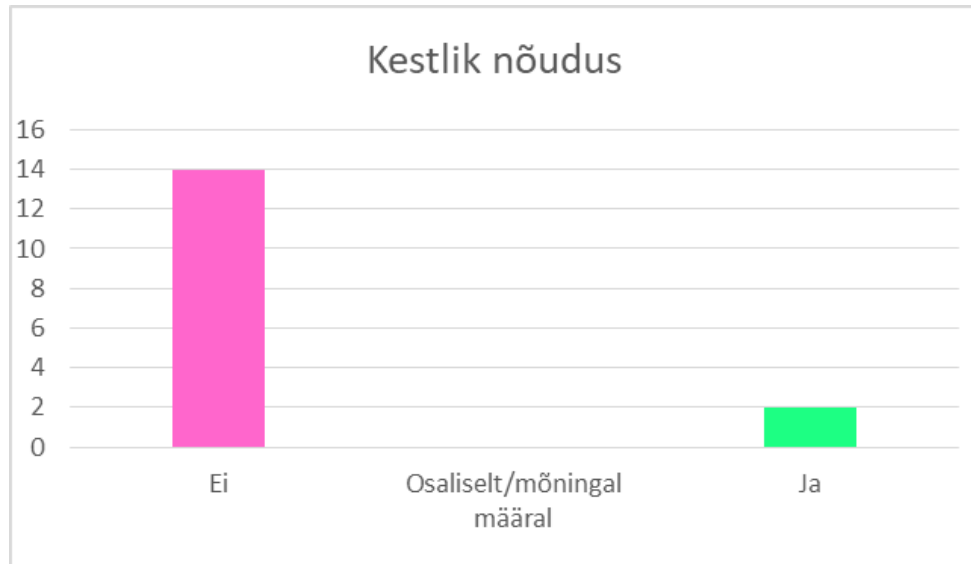
- Selleks on meil sisereeglid, väga detailsed, kuidas mõõta ja arvutada. Ka kasutame FEFCO organisatsiooni poolt sätestatud CO₂ lainepapi kohta. (491 kg/T).
- Teeme "Ei kahjusta oluliselt" analüüsi vajadusel
- Hindame osade toodete CO₂ jalajälge. www.climatecalc.eu
- Oleme välja töötanud veebipõhised platvormid nii trükiste kui ka pakendite süsiniku jalajälje arvutamiseks. <https://www.greenlineprint.com/> ja <https://www.greenlinepackage.com/>. Samuti hindame iga-aastaselt ettevõtte üldist keskkonnamõju.
- Oleme alustamas GHG Protokollil alusel ettevõtte jalajälje hindamist. Loogiline järg oleks projektide- ja toote jalajälje arvutamine.

7. Kas turunõudlus kestlikumate toodete/tehnoloogiate/teenuste järele on muutunud?

Enamus küsitlenutest vastas, et nõudlust ei ole (joonis 7). Arvamuse ja kommunikatsiooni tasandil on nõudlus olemas, aga praktikas puudub. Kaubanduse tagasiside on ikkagi, et tarbijat ei huvita rohepöördest tulenevalt ellu viidud parendustegevused ja kindlasti pole see põhjus kaaluda toodete sortimenti arvamist.

Samas on aga muutuseid näha. Eelkõige tunnetavad seda eksportivad ettevõtjad, kelle sihtturgudeks on Skandinaavia maad ja Saksamaa. Mõnel pool nõutakse mh ka kindlaid kestlikku praktikat kinnitavat sertifikaati. Samas nenditi, et hind on siiski peamine mõjutaja.

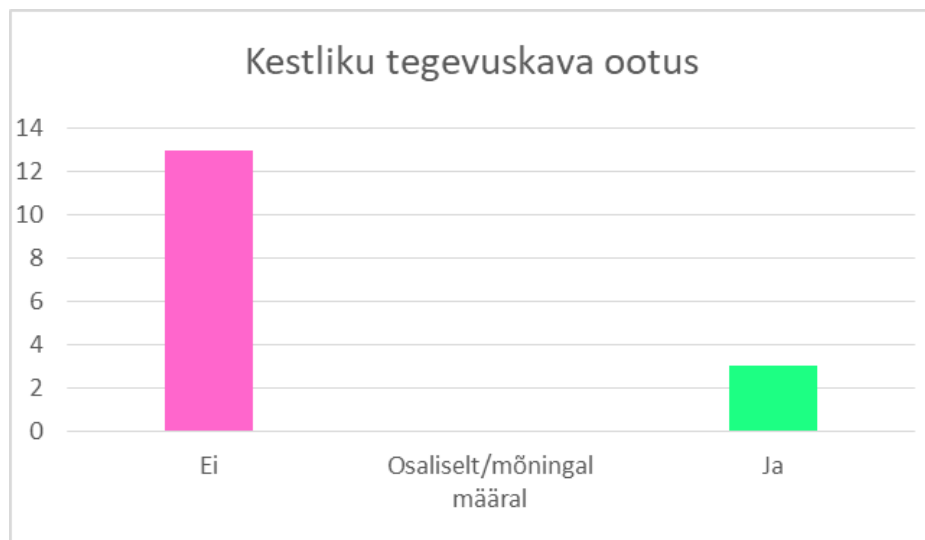
Kohalikul otseturustamisega tegutsevad väike ettevõtjad kinnitasid, et kohalik tooraine ja lühike tarneahel on müügiargument ning üks väike ettevõtja tõi välja, et on kliente kes ostavad parema meelega kui mainitakse jätkusuutlikku tootmist.

Joonis 7. Turunõudlus kestlikumate toodete/teenuste/tehnoloogiate järele (Toiduliit)

8. Kas koostööpartnerid on soovinud Teie ettevõttelt kestlikkuse tegevuskava koostamist või ESG auditi läbimist?

Pea kõik toiduainete töötlemisega seotud ettevõtted vastasid küsimusele eitavalt (joonis 8). Toodi välja, et tagasiside on pigem olnud, et antud teema ei ole praeguses majandusolukorras relatiivne ja kaubanduse tegevust ei mõjuta. Suurtest ettevõtetest kaks mainisid, et sertifikaatide omamine on andnud eelise ning toodi välja, et Skandinaavia jaekettide poolt on see nõutav.

Joonis 8. Koostööpartnerite ootused ettevõtete kestlikkuse tegevuskava koostamisse (Toiduliit)

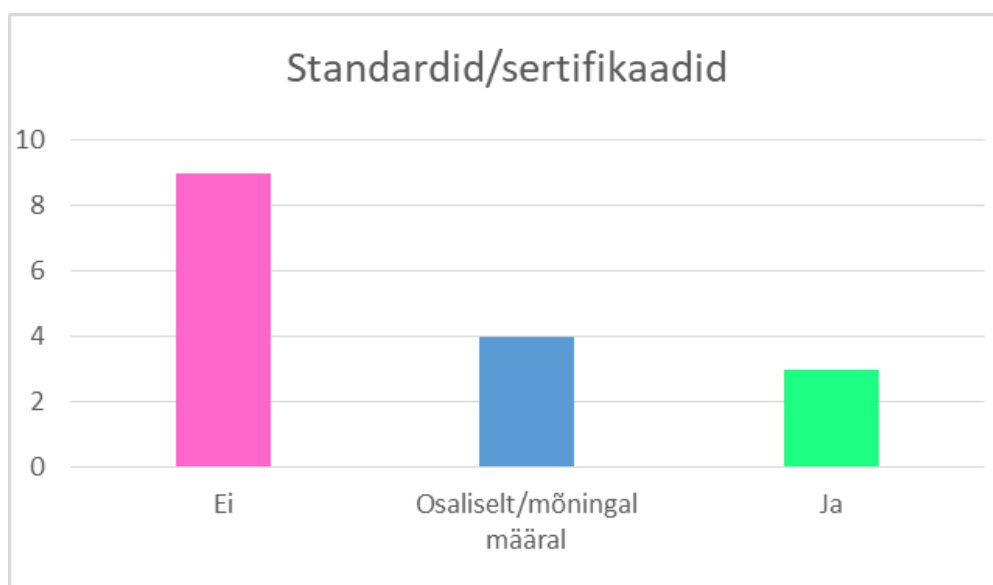
Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liitu kuuluvatest ettevõtetest 3 vastasid eitavalt. Teised töid välja järgmised punktid:

- Pidevalt küsitakse. Kõik suuremad/rahvusvahelisemad ettevõtted tunnevad huvi.
- Jah, nt meie keskkonnavalaste eesmärkide vastu tuntakse suurt huvi
- Jah on soovinud, peamiselt Rootsi kliendid
- Põhiliselt on uuritud andmeid vaid CO₂ jalajälje kohta.
- Päringud on erinevad olnud. Teeme Ecovadise hindamist kliendi soovist lähtuvalt.

9. Kas teie ettevõttel on keskkonnavalasteid sertifikaate või juurutanud keskkonnajuhtimise standardeid (näiteks ISO)?

Suuremal enamusel toidu töötlemise ettevõtetel keskkonnavalasteid sertifikaate või keskkonnajuhtimise standardeid ei ole (joonis 9). Kuus ettevõtet nimetasid ära ISO ja BRL-i, samuti mainiti mahesertifikaate.

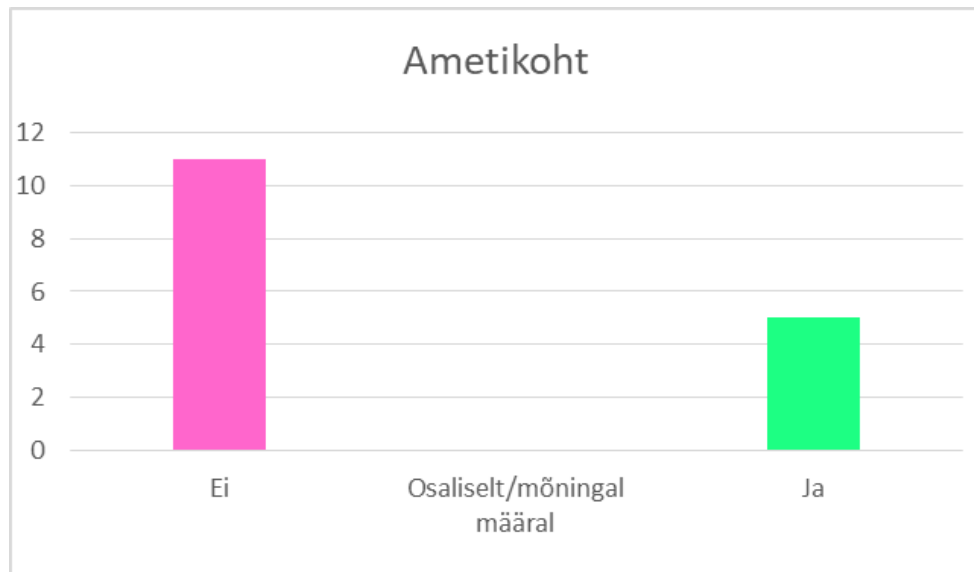
Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liitu kuuluvad ettevõtted omasid pea kõik sertifikaate. Mainiti ära FSC, ISO14001, PEFC, FSSC 22000 ja ISO 50001.

Joonis 9. Ettevõtete keskkonnavalasteid sertifikaadid või keskkonnajuhtimise standardid (Toiduliit)

10. Kas Teie ettevõttes on loodud rohepöörde ja kestlikkuse juhtimisega seotud ametikoht?

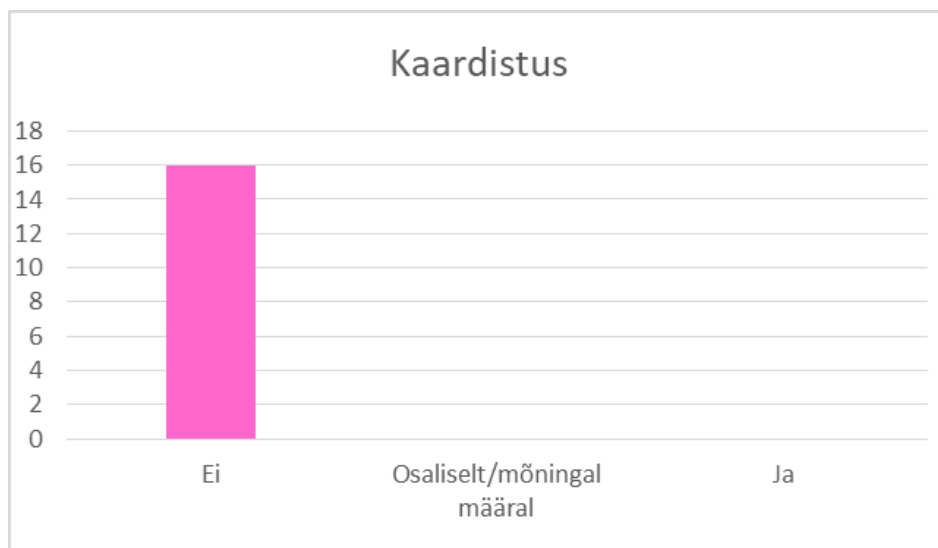
Vastanutest 5 toidu töötlemise ettevõtet (joonis 10) ja 3 trüki- ja pakenditööstuse ettevõtet omas kestlikkusega seotud ametikohta. Üks neist täpsustas, et jätkusuutlikkuse juhi funktsioon on pigem koordineeriv, esindav, välise vaate sisse toomine, väljapoole kommunikeerimine, relevantse strateegia ja asjakohaste eesmärkide tagamine. Üksikute eesmärkide täitmise vastutus on aga jaotatud laiali läbi organisatsiooni. Üks ettevõtte lisas, et nendel on moodustatud nõ rohetiim, kuhu kuuluvad juhtkonnaliikmed ja töötajad erinevatest osakondadest (peamiselt osakonnajuhatajad). Üks ettevõtte vastas, et kestlikkuse juhtimine kuulub tegevjuhi ülesannete hulka.

Joonis 10. Toidu töötlemisettevõtete rohepöörde ja kestlikkuse juhtimisega seotud ametikoht (Toiduliit)

11. Kas ettevõttes on läbi viidud rohe- ja keskkonanalaste oskuste kaardistus?

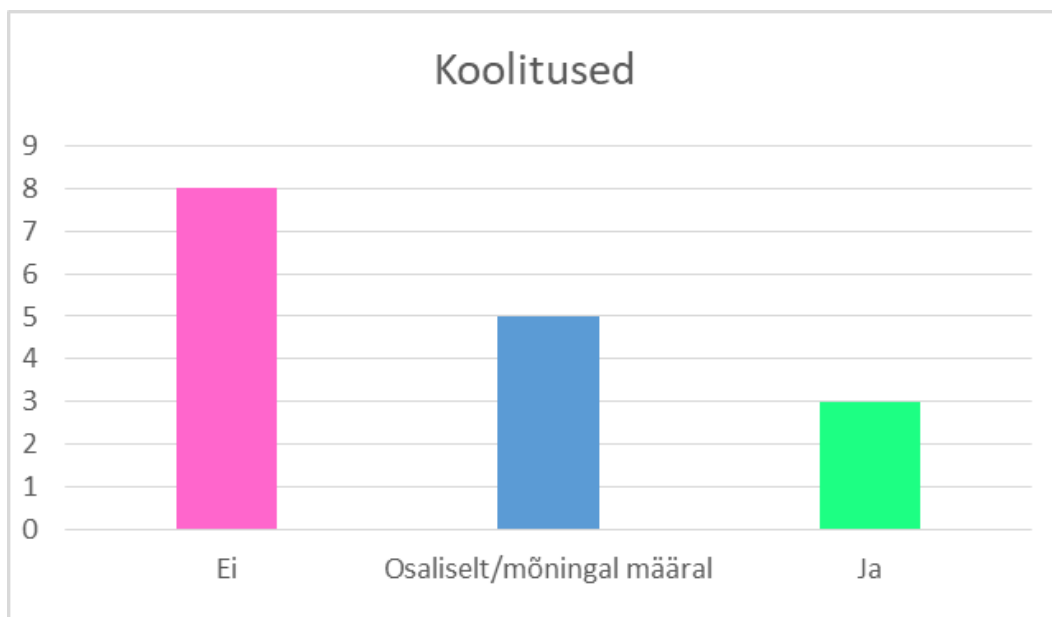
Kõikidest küsitletud toidutöötlemise ettevõtetest vaid üks on kaardistuse teinud (joonis 11). Samuti on teinud kaardistuse vaid üks kõigist trüki- ja pakenditööstuse ettevõtetest.

Joonis 11. Ettevõttes läbiviidud rohe- ja keskkonanalaste oskuste kaardistus (Toiduliit)

12. Kas olete viimase 2 aasta jooksul (või kavandate käesoleval aastal) tellinud ettevõttesse või suunanud töötajaid roheoskuste koolitustele?

Enamus vastanutest vastas eitavalt (joonis 12). Mõned olid käinud ESG koolitusel. Kuid tagasiside oli, et see oli liialt üldine ega andnud arusaama, kes aruannet hiljem kontrollib või mida teadmistega edasi tehakse. Samuti on osaletud ringmajanduse, jäätmekäitluse ja pakenditega seotud teemade osas. Suur osa ühe ettevõtte töötajatest on läbinud jätkusuutlikkuse akadeemia, mis küll on suunatud rohkem teadlikkuse kui oskuste kasvatamisele. Samuti on koolitatud töötajaid mahepõllumajanduse ja keskkonna sõbraliku põllumajanduse vallas. Lisaks on osaletud FSC tarneahela koolitusel ning CSRD auditeerimise nõustamisel Kliimaministeeriumi poolt (vabatahtlik auditeerimine).

Joonis 12. Töötajate roheoskuste koolitused (Toiduliit)

13. Millistest keskkonnaalastest/roheoskustest ja -teadmistest tunnete ettevõttes puudust?

Ettevõtjate jaoks on endiselt ebaselge kas rohepöördega seotud ponnistused ikka viivad sihile. Segadust tekitab, et mida täpsemalt tegema peaks. Valdkonnad on erinevad, samuti tegevused ja võimalused rohe eesmärkidesse panustamiseks. Ära mainiti, et teise osapoole (nii partneri kui tarbija) hirmutamise tekitab halva fooni. Nt küsitakse loomade heaolu kohta, mis ei ole kliimaeesmärkidega seotud. Kas keskkonna eesmärgi alla kuulub nt veekasutus? Ettevõtjad kardavad, et midagi ekstra peab tegema, selle asemel et rääkida ja välja tuua selgemalt mida juba praegu tehakse.

Üheks murekohaks on andmete kasutamine, samuti võrreldavate algandmete puudus. Kui pole nõu algpunkt, siis kuhu ja kuidas peaks edasi liikuma? Tehakse katsetusi, mis peaksid andma tulemust, kuid kui suur on lõpptulem, ei ole tegelikult teada. Nt loomakasvatuses saab veise sooleseedetrakti lisada lisaainet, mis vähendab nõu metaaniheidet, aga kui palju ja millega võrreldes? Sellist metaanivähendamise praktikat saab kasutada vaid veiste puhul, samas sigade seedimine on

teistsugune ning seal lisaaine kasutamine ei anna mingit tulemust. Kõrvalsaaduste väärindamise osas soovitakse nt mahla pressjääkidele anda nõ uut elu, kuid jääkide maht on väike ning tootearendus kallis ja pika-ajaga protsess.

Kõige rohkem tuntakse puudust toote elutsükli analüüsi oskustest, samuti KHG 3. mõjuala arvutusmudelitest toiduainetööstuses, süsinikujalajälje vähendamine läbi süsiniku sidumise - mis võimalused on. CSRD raporteerimine ja kõik sellega seonduv. Pakkematerjalid ning nende mõju keskkonnale. Siin all ei mõelda ainult seda, et kas kasutada klaasi või monomaterjale, vaid konkreetseid teadmisi kõigi erinevate plastikute kohta, samuti, kuidas nende materjalide ümbertöötlemist mõjutavad pakendis kasutatud liim, etikett jne. Millised on pakkematerjalide ümbertöötlemise võimalused Eestis? See osa on väga segane kui hakata konkreetseid samme tegema, et pakkematerjal oleks keskkonnasõbralikum. Iga pakenditootja ja jäätmete vedaja võib anda erinevaid vastuseid. Lisaks jäätmete sorteerimine tööstuses.

Välja toodi ka erinevad keskkonnamärgiste nõuded (nt Ecolabel jt), kestliku arengu hindamine, ESG aruandlus.

14. Millised ametikohad Teie ettevõttes vajaksid roheoskuste alaseid lisateadmisi?

Vastused olid äärmuslikud – üks ettevõtja ütles, et pole vaja, samas teise sõnul oleks kõigi ametikohtade töötajatel vaja lisateadmisi, kuna see puudutab kogu organisatsiooni. Nt tootearendus tootumise osas, mis tagaks nii inimese tervise kui loodusressursside jätkumise (EAT Lancet), et oskaks seda tooteid arendades arvestada. Turundus ja kommunikatsioon keskkonnaalaste väidete osas, tootmine / tehnika võimalike ressursitõhusamate lahenduste osas, haldus jäätmete teemal, personal DEI teemadel jne. Arvatakse, et tulevikus ei nimetatagi neid eraldi roheoskusteks, pigem muutub see ajaga loomulikuks osaks arengust. Ei teki eraldi roheinseneri ja tavainseneri, inseneride töös saab lihtsalt arendatava keskkonnahoidlikkus olema täiendavaks parameetrik, mida jälgida.

Aga nimetati ära peamiselt juhtkonda, tegevjuhti, kvaliteedijuhte, tootmisjuhte, tootearendajaid. Keskkonnaalaseid teadmisi vajavad kvalifitseeritud valdkonna spetsialistid – nt agronoomid, kvaliteedijuhid, aga laiemalt ka mehhaanikud, energeetikud, kes otseselt toidutööstustes ei pruugi palgal olla. Müügimeeskond võiks ka rohepöördest tulenevaid parendusi aktiivsemalt kommunikeerida klientidega suheldes.

15. Kas teie ettevõtte on alustanud ESG ehk kestlikkuse, sotsiaalse heaolu ja keskkonnamõju aruande koostamisega?

Väikeettevõtjad pole sellega veel tegelenud, suuremad tööstused kinnitasid, et protsess on töös. CSRD nõuete kohasel tehakse seda ühes suurettevõttes grupi tasandil. Oma ettevõtte tasandil kajastatakse tulemusi majandusaastaaruande tegevusaruande osas küllaltki vabas vormis. CSRD järgi tegemiseks hetkel oskuseid poleks.

16. Kas teete kestlikkuse ja roheteemadel koostööd nõustajate, teiste ettevõtete, organisatsioonide või riiklike asutustega?

Pooled vastanutest koostööd ei tee. Mitmetel on kaasatud nõustajaid. Ühe piimatööstuse peamine koostööpartner on Sustinere. Koostöös mainiti Maaülikooli ja Polli Aiandusuuringute Keskust, organisatsioonidest nimetas üks piimatööstus, et ollakse Sustainable Dairy Partnershipi nimelise platvormi liige, mille kaudu jagatakse parimaid praktikaid ja töötatakse välja süsiniku jalajälje mõõtmise mudelit. Suuremasse gruppi kuuluvad ettevõtted teevad koostööd peamiselt teiste grupi ettevõtetega.

17. Millises/tes valdkonnas/dades oma ettevõtte tasandil näete potentsiaali rohepöörde elluviimiseks kõige enam?

Kõige enam nähakse potentsiaali tootmisressursside ja tooraine võimalikult suures ulatuses ära kasutamises ja jääkide väärindamises. Samuti on oluline taara ja pakendi taaskasutamine. Ära märgiti energivaldkond – taastuenergia kasutamine.

Kokkuvõte

Projekti raames kaardistati 34 erineva toidu töötlemise ja pakendite tootmisega seotud ettevõtte roheoskuste vajadusi. Selleks viisid Eesti Toiduainetööstuse Liit, Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liit ja Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda oma liikmete hulgas küsitlused ja intervjuud.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et igale rohepöördega seotud küsimusele vastati vähemalt korra „ei“ või „ei tea“. Üldistatuna võib öelda, et kogu rohetemaatikast on rohkem teadlikumad suuremad ettevõtjad, seda juba kestlikkuse aruande täitmise kohustusest lähtuvalt. Samas joonistus selgelt välja, et enamus ettevõtjaid ei tea endiselt, et üks või teine tegevus, mida nad igapäevaset juba täna teevad, panustab muuhulgas ka rohepöörde eesmärkide elluviimisesse.

Kõige rohkem tuntakse puudust toote elutsükli analüüsi oskustest, samuti KHG mõjuala arvutusmudelitest toiduainetööstuses, süsinikujalajälje vähendamise võimalustest läbi süsiniku sidumise. Toodi välja ka CSRD ja ESG raporteerimine ja kõik sellega seonduv. Lisaks pakkematerjalid ning nende mõju keskkonnale. Välja toodi ka erinevad keskkonnamärgiste nõuded (nt Ecolabel jt), kestliku arengu hindamine. Üheks murekohaks on ka andmete kasutamine, samuti võrreldavate algandmete puudus.

Lisa 1. Küsimustik roheoskuste kaardistuseks

Üldine teave (kas vastused võiks olla anonüümsed?):

- Ettevõtte nimi
- Asukoht
- Tegevusalad (peamised tootegrupid)
- Käive
- Töötajate arv

Euroopa Rohelise kokkuleppe (rohepöörde) eesmärkideks on muuta Euroopa 2050. aastaks kliimaneutraalseks, hoogustada keskkonnanahuldlikku majandust, luua jätkusuutlik tööstus ja transport ning vähendada saastet. Rohelepp vaheeesmärk on sõnastatud Eesmärk 55 pakettis, mis seab ELi eesmärgiks vähendada 2030. aastaks kasvuhoonegaaside netoheidet vähemalt 55% võrreldes 1990 aastaga. Toidutööstusi mõjutab konkreetsemalt EL Talust taldrikule strateegia, mille eesmärk on jätkusuutlikum toidusüsteem kliima, elurikkuse, nullsaaste ja tervislikkuse osas, ning jagatud jõupingutuse määrus LULUCF, mille eesmärgiks on vähendada EL kasvuhoonegaaside heidet 40% aastaks 2030 võrreldes 2005 aastaga.

Teadlikkus

Kas olete teadlik uute kestlikkuse ja keskkonnanalaste regulatsioonide tõttu ettevõttele rakenduvatest nõuetest?

Kas Teie ettevõttel on olemas kliimaneutraalsuse ja rohepöörde nõuetega kohanemiseks vajalik tegevuskava?

Kas Teie ettevõtte strateegia sisaldab ühe või mitme Rohelepp alameesmärgi saavutamist?

Kas Teie ettevõtte on alustanud rohepöördega kohanemiseks vajalike muudatuste läbiviimist?

Tootmine

Kas olete hinnanud ettevõtte toodetest või tootmisprotsessist tingitud keskkonnamõju või kasvuhoonegaaside heidet?

Kas Teie ettevõtte on juurutanud keskkonnanalaseid parendusi (näiteks energiatõhusus, ressursitõhusus tehnoloogia, jäätmete väärindamine, taaskasutatud materjalide kasutus jne)?

Kas ettevõtte tegeleb keskkonnasõbralike toodete/tehnoloogiate/teenuste väljatöötamisega?

Kas Teie ettevõtte kasutab taastuvatest allikatest pärinevat energiat?

Kas olete teadlikud/rakendate roheline kontori põhimõtteid?

Nõudlus

Kas turunõudlus kestlikumate toodete/tehnoloogiate/teenuste järele on muutunud?

Kas koostööpartnerid on soovinud Teie ettevõttelt kestlikkuse tegevuskava koostamist või auditi läbimist?

Kas teie ettevõttel on keskkonnavalaseid sertifikaate, või juurutanud keskkonnajuhtimise standardeid (näiteks ISO)?

Roheoskused:

Kas Teie ettevõttes on loodud rohepöörde ja kestlikkuse juhtimisega seotud ametikoht?

Kas ettevõttes on läbi viidud rohe- ja keskkonnavalaste oskuste kaardistuse?

Millistest keskkonnavalastest/roheoskustest ja -teadmistest tunnete ettevõttes puudust? (näiteks keskkonna jalajälje arvutamise tööriist ja meetodika, elutsükli analüüs, kestliku arengu hindamine jms)

Millised ametikohad Teie ettevõttes vajaksid lisateadmisi roheoskustest?

Kas olete viimase 2 aasta jooksul (või kavandate käesoleval aastal) tellinud ettevõttesse või suunanud ettevõtte töötajaid roheoskuste koolitustele?

Kui ja siis milliseid koolitusi olete tellinud/ töötajad on läbinud?

Kas teie ettevõtte on alustanud ESG ehk kestlikkuse, sotsiaalse heaolu ja keskkonnamõju aruande koostamisega?

Kas teete kestlikkuse ja roheteemadel koostööd nõustajate, teiste ettevõtete, organisatsioonide või riiklike asutustega? Kui jah, siis kellega ja mis alal?

Lisa 2. Üleskutse osaleda roheoskuste ja teadmiste teemalises küsitluses

Saatja: EPKK <info@epkk.ee>

Saatmisaeg: teisipäev, 13. veebruar 2024 08:54

Adressaat: toit@epkk.ee; juhid@epkk.ee

Teema: Üleskutse osaleda roheoskuste ja teadmiste teemalises küsitluses

Hea toidutootja

Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda koostöös Toiduliiduga kaardistab toidutootjate ja -tööstuste vajadusi, et selgitada välja, milline on ettevõtete roheoskuste tase ja millistes valdkondades vajaksid töötajaskonna roheteadmised täiendamist. Küsimustele vastamine võtab aega umbes 5-10 minutit. Küsimustele palume vastata **hiljemalt 23. veebruarit [SIIN](#)**.

Rohepööre on uus ja lõpuni reguleerimata valdkond, seetõttu üheks ettevõtete ees seisvaks suureks probleemiks on roheoskustega töötajate, spetsialistide ning juhtide koolitamine ja leidmine. Selgitamiseks ettevõtete rohepöörde valmisolekut, probleeme ja vajadusi osaleb EPKK ja Toiduliit Haridus- ja noorteameti (HARNO) poolt käivitatud programmis „Roheoskused ettevõtete rohepöörde toetamiseks“. Programmi eesmärgiks on toetada roheoskuste õpetamisega seotud õppesisu ajakohastamist kõrg- ja kutsehariduses, täiend- ja ümberõpet roheoskuste arendamiseks, et valmistada ette paremate rohemajandust puudutavate teadmiste ja oskustega töötajaid uute tehnoloogiate ja lähenemisviiside kasutuselevõtuks. Samuti panustab programm kutsestandardite ja oskusprofiilide ajakohastamist või vajadusel uute loomist ning kutseõpetajate-õppejõudude täienduskoolitust.

Lugupidamisega

Meeli Lindsaar

Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

Toiduvaldkonna juht

Põllumajanduskoda

Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda